

Обґрунтування

до питання про схвалення проекту постанови НКРЕКП «Про затвердження Змін до Кодексу газотранспортної системи»

З 01 жовтня 2015 року правові засади функціонування ринку природного газу України, заснованого на принципах вільної конкуренції, належного захисту прав споживачів та безпеки постачання природного газу, а також здатного до інтеграції з ринками природного газу держав - сторін Енергетичного Співтовариства, у тому числі шляхом створення регіональних ринків природного газу, визначаються Законом України «Про ринок природного газу» (далі – Закон України).

Закон України є ключовим документом, що встановлює на українському ринку природного газу європейські норми, визначені в Третьому енергетичному пакеті зокрема, в Директиві 2009/73/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу стосовно спільних правил для внутрішнього ринку природного газу та Регламенті 715/2009 Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу про умови доступу до мереж передачі природного газу.

Пунктом 3 частини першої статті 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» передбачено, що для ефективного виконання завдань державного регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Регулятор розробляє та затверджує нормативно-правові акти, зокрема, кодекс газотранспортної системи та ініціює внесення змін до нього.

На виконання вимог статті 4 Закону України постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2493 було затверджено Кодекс газотранспортної системи (далі – Кодекс ГТС). Кодекс ГТС, дія якого поширюється на всіх суб'єктів ринку природного газу України, є регламентом функціонування газотранспортної системи України та визначає правові, технічні, організаційні та економічні засади функціонування газотранспортної системи України.

З метою імплементації актів європейського законодавства у сфері енергетики, вдосконалення положень актів вторинного законодавства, прийнятих на виконання вимог Закону України, а також з метою імплементації положень європейського Мережевого кодексу балансування газу в газотранспортних системах (Регламент комісії (ЄС) № 312/2014 від 26.03.2014) (далі - Регламент ЄС № 312), який є частиною стандартних правил роботи на європейських ринках природного газу, НКРЕКП було прийнято постанову від 27.12.2017 № 1437 «Про затвердження Змін до деяких постанов НКРЕКП щодо впровадження добового балансування на ринку природного газу та процедури розробки, подання і затвердження Плану розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років» (далі – Постанова № 1437), яка набирає чинності з 01.08.2018 року, крім пункту 11 цієї постанови, який набрав чинності 25.02.2018, підпункту 4 пункту 4 Змін до Кодексу газотранспортної системи, затверджених цією постановою, який набрав чинності з 15.06.2018, пункту 5 Змін до Кодексу газотранспортної системи, затверджених цією постановою, який набрав чинності 25.02.2018.

Постановою № 1437 внесені зміни до низки нормативно-правових актів, у тому числі Кодексу ГТС, у частині надання номінації/реномінації; здійснення алокації; врегулювання замовниками послуг транспортування небалансів; надання

фінансового забезпечення оператора газотранспортної системи; формування планів розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років тощо.

В той же час, в ході аналізу практичних аспектів правозастосування Кодексу ГТС, в період після опублікування Постанови № 1437, Регулятором було виявлено ряд питань, які потребують удосконалення, з метою забезпечення дієвості та прозорості механізмів регулювання ринку природного газу, з огляду на набуття з 01.08.2018 року чинності Кодексом ГТС із змінами, внесеними Постановою № 1437.

У зв'язку із зазначеним, керуючись положеннями статті 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», з метою удосконалення положень Кодексу ГТС, Департаментом із регулювання відносин у нафтогазовій сфері було розроблено проект постанови НКРЕКП «Про затвердження Змін до Кодексу газотранспортної системи» (далі – Проект постанови).

Зазначеним Проектом постанови передбачається внесення змін до Кодексу газотранспортної системи, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2493 (із змінами, внесеними Постановою № 1437) зокрема в частині вдосконалення порядку надання замовниками послуг транспортування фінансового забезпечення оператора газотранспортної системи (далі – Оператор ГТС); конкретизації поняття «торгове сповіщення»; забезпечення більш дієвого механізму припинення (обмеження) транспортування природного газу недобросовісним суб'єктам ринку природного газу.

Зазначені зміни направлені на сприяння створенню більш прозорого ринку природного газу, запроваджують ринкові механізми процесу надання фінансового забезпечення оператору ГТС, що матиме наслідком забезпечення більш сталої роботи газотранспортної системи.

Так, нові правила створення та надання фінансового забезпечення оплати послуг балансування відповідно до змін, передбачених Проектом постанови, дозволять Оператору ГТС отримувати достатній розмір фінансового забезпечення оплати послуг балансування, та в той же час створювати дієвий мотиваційний механізм для сумлінних замовників послуг транспортування щодо зменшення їх фінансового навантаження при формуванні та наданні фінансового забезпечення Оператору газотранспортної системи.

Зазначені зміни відповідають європейському ринковому підходу та стимулюють постачальників сумлінно виконувати положення договорів транспортування природного газу, вчасно та самостійно врегульовувати власні небаланси та не допускати заборгованості за надані послуги. Внаслідок дотримання вказаних умов добросовісні постачальники будуть звільнені від необхідності надання Оператору ГТС фінансового забезпечення, що матиме наслідком зменшення на них фінансового навантаження, що в свою чергу значно збільшить привабливість українського газового ринку для західних енергетичних компаній та сприятиме швидкому інтегруванню до європейського газового ринку.

Запропоновані Регулятором зміни також вдосконалюють поняття та механізм застосування торгових сповіщень на відчуження та набуття учасниками ринку обсягів природного газу у власність, запроваджують більш дієвий та контрольований підхід до вчинення зазначених операцій, запобігають вчиненню фіктивних операцій на ринку природного газу тощо.

Крім того змінами, запропонованими Проектом постанови, запроваджується дієвий механізм припинення (обмеження) транспортування природного газу шляхом закріплення обов'язку Оператора ГТС та операторів газорозподільних систем з вжиття дій щодо припинення (обмеження) транспортування/розподілу природного газу, у випадках та на підставах, передбачених Кодексом ГТС.

Враховуючи вищезазначене, з метою удосконалення нормативно-правових актів, які регулюють відносини на ринку природного газу, здійснення заходів, направлених на ефективне функціонування лібералізованого внутрішнього ринку природного газу, що сприятиме ефективній конкуренції на ринку природного газу та забезпеченню належного функціонування ринку природного газу, Департамент із регулювання відносин у нафтогазовій сфері пропонує:

1. Схвалити проект постанови НКРЕКП «Про затвердження Змін до Кодексу газотранспортної системи».

2. На виконання положень статті 15 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» оприлюднити проект постанови НКРЕКП «Про затвердження Змін до Кодексу газотранспортної системи» на офіційному веб-сайті НКРЕКП www.ncreg.gov.ua з метою одержання зауважень і пропозицій від інших органів державної влади, фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань та інших зацікавлених осіб.

3. На виконання постанови НКРЕКП від 30.06.2017 № 866 «Про затвердження Порядку проведення відкритого обговорення проектів рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», у разі надходження зауважень та пропозицій протягом встановленого строку, провести відкриті обговорення проекту постанови НКРЕКП «Про затвердження Змін до Кодексу газотранспортної системи», що має ознаки регуляторного акту.

**Директор Департаменту із регулювання
відносин у нафтогазовій сфері**

Т.Рябуха

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

ПОСТАНОВА

Київ

№ _____

Про затвердження Змін до
Кодексу газотранспортної
системи

Відповідно до статті 4 Закону України «Про ринок природного газу» та статті 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг,

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Зміни до Кодексу газотранспортної системи, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30 вересня 2015 року № 2493, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1378/27823, що додаються.

2. Ця постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її опублікування в офіційному друкованому виданні – газеті "Урядовий кур'єр".

Голова НКРЕКП

О. Кривенко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Національної
комісії, що здійснює
державне регулювання у
сферах енергетики та
комунальних послуг
№ _____

Зміни до Кодексу газотранспортної системи

1. В абзаці вісімдесят сьомому пункту 5 глави 1 розділу I слова «має намір відчужити або набути» замінити словами «відчужив або набув».

2. У главі 2 розділу VIII:
у пункті 1:

в абзаці другому після слів «самостійно визначає» слова «розмір та» виключити;

доповнити пункт абзацами такого змісту:

«Замовник послуг транспортування визначає розмір свого фінансового забезпечення щодо всіх його фінансових зобов'язань перед оператором газотранспортної системи на рівні не менше розміру достатнього фінансового забезпечення відповідно до вимог, встановлених у цьому Кодексі.

Оператор газотранспортної системи визначає розмір достатнього фінансового забезпечення для кожного замовника послуг транспортування відповідно до вимог, встановлених у цьому Кодексі та інформує замовника послуг транспортування з розрахунком кожної складової відповідно до яких було визначено розмір достатнього фінансового забезпечення відповідно до вимог цього пункту.».

абзац четвертий пункту 3 замінити новими сімнадцятьма абзацами такого змісту:

«Оператор газотранспортної системи перевіряє фінансове забезпечення замовника послуг транспортування на предмет його достатності при поданні замовником послуг транспортування номінацій/реномінацій та торгових сповіщень на відчуження.

Розмір достатнього фінансового забезпечення замовника послуг транспортування на період газової доби (D) не повинен бути менше суми наступних значень:

1) неоплаченої вартості негативного небалансу за попередні газові місяці (за його наявності); та

2) неоплаченої плати за нейтральність балансування; та

3) нарахованої суми вартості добових негативних небалансів поточного розрахункового періоду. При розрахунку суми вартості добових негативних небалансів така сума зменшується на суму вартості добових позитивних небалансів за попередні газові доби поточного газового місяця, але не більше ніж на суму вартості добових негативних небалансів за попередні газові доби поточного газового місяця.; та

4) від'ємне значення між плановими обсягами подачі природного газу та плановими обсягами відбору природного газу згідно з номінацією та/або реномінацією замовника послуг транспортування природного газу; та

5) незнижувального залишку фінансового забезпечення, який становить максимальне значення з:

вартості газу, який може бути протранспортований згідно сумарного значення договірної потужності точок виходу до газорозподільної системи та/або прямого споживача, яка була розподілена замовнику послуг транспортування на наступні 5 діб для хімічних та металургійних підприємств та на наступні 3 доби для інших споживачів газового місяця, в якому здійснюється транспортування; або

вартості газу, який споживачі замовника послуг транспортування, зареєстровані за ним в Реєстрі споживачів постачальника, сумарно використали у попередньому газовому місяці за останні 5 діб для хімічних та металургійних підприємств та за останні 3 діб для інших споживачів;

Рівень достатнього фінансового забезпечення повинен бути забезпечений замовником послуг транспортування природного газу не пізніше ніж за три години до кінцевого строку подання номінації або за три години до подачі реномінації.

У випадку, якщо на момент перевірки достатності фінансового забезпечення замовник послуг транспортування не надав фінансове забезпечення у необхідному розмірі, то оператор газотранспортної системи відхиляє подані замовником послуг транспортування номінацію/реномінацію, торгове сповіщення на відчуження з підстав недостатності фінансового забезпечення. При цьому, якщо замовник послуг транспортування є постачальником, оператор газотранспортної системи вносить до Реєстру споживачів цього постачальника інформацію про припинення такому постачальнику через три дні (п'ять днів по споживачах, які належать до підприємств металургійної та хімічної промисловості) з дня відхилення номінації/реномінації статусу діючого постачальника для всіх його споживачів, про що одночасно інформує через інформаційну платформу відповідного оператора газорозподільної системи про відсутність у споживачів постачальника.

Для замовника послуг транспортування, яким є газовидобувне підприємство, розмір достатнього фінансового забезпечення зменшується на вартість добового обсягу видобутку, що є найменшим за останні три календарні місяці згідно з алокаціями подач цього газовидобувного підприємства.

Для замовника послуг транспортування, яким є оператор газорозподільних систем, розмір фінансового забезпечення повинен бути не меншим за вартість середнього добового обсягу природного газу виробничо-технологічних витрат в газорозподільній системі виходячи з планованих річних обсягів передбачених тарифом на розподіл цього оператора газорозподільних систем.

Для замовників послуг транспортування, у яких одночасно:

відсутня прострочена заборгованість перед оператором газотранспортної системи з оплати негативних небалансів; та

відсутні випадки прострочення за останні дванадцять місяців оплати грошових зобов'язань перед оператором газотранспортної системи з оплати негативних небалансів;

розмір достатнього фінансового забезпечення дорівнює виключно розміру від'ємного значення між плановими обсягами подачі природного газу та плановими обсягами відбору природного газу згідно з номінацією та/або реномінацією замовника послуг транспортування природного газу.

Для всіх інших замовників послуг транспортування, у тому числі замовників, які останні шість місяців не замовляли послуги транспортування, розмір достатнього фінансового забезпечення визначається в загальному порядку, визначеному цим пунктом.».

У зв'язку з цим абзаци п'ятий – тринадцятий вважати абзацами шостим – двадцять дев'ятим;

абзац двадцять перший викласти в такій редакції:

«Грошові кошти, які надаються замовником послуг транспортування оператору газотранспортної системи як фінансове забезпечення, не вважаються попередньою оплатою за вчинення дій з врегулювання добового небалансу та не підлягають поверненню замовнику послуг транспортування до моменту виконання умов договору транспортування природного газу в частині грошових зобов'язань, виконання яких вони забезпечують.»;

після абзацу двадцять шостого доповнити новим абзацом двадцять сьомим такого змісту:

«Повернення грошових коштів наданих замовником послуг транспортування в якості фінансового забезпечення здійснюється на умовах договору, на підставі якого воно було надане, а у випадку якщо такі умови не встановлені – на вимогу замовника послуг транспортування у строк не пізніше 5 (п'яти) банківських днів з моменту закінчення строку дії фінансового забезпечення, за умови відсутності заборгованості за надані послуги.».

У зв'язку з цим, абзаци двадцять сьомий – двадцять дев'ятий вважати абзацами двадцять восьмим – тридцятим.

3. У главі 1 розділу X:

пункт 1 замінити новими двома пунктами такого змісту:

«1. Оператор газотранспортної системи має право припинити транспортування природного газу в точці входу до газотранспортної системи або точці виходу з газотранспортної системи у випадках:

1) визнання аварійним стану систем газопостачання;

2) невідповідності якості природного газу на точці входу.

2. Оператор газотранспортної системи зобов'язаний припинити транспортування природного газу в точці входу до газотранспортної системи або точці виходу з газотранспортної системи у випадках:

1) несанкціонованого відбору природного газу;

2) відсутності договірної потужності у точці входу/виходу;

3) направлення замовником послуг транспортування повідомлення про припинення транспортування природного газу до точки виходу, в якій споживач, що порушує умови договору на постачання, одержує природний газ;

4) недостатності фінансового забезпечення у замовника послуг транспортування, невиконання умов договору транспортування природного газу;

5) в інших випадках, передбачених цим Кодексом або законодавством.».

У зв'язку з цим пункти 2 – 15 вважати пунктами 3 – 16;

у пункті 8:

слова та цифру «в пункті 1» замінити словами та цифрами «в пунктах 1 та 2»;

доповнити пункт новим абзацом такого змісту:

«При цьому оператори газорозподільної системи, на території ліцензійної діяльності яких знаходяться споживачі відповідного замовника послуг транспортування, протягом двох робочих днів з моменту отримання від оператора газотранспортної системи повідомлення про припинення подачі природного газу зобов'язані повідомити таких споживачів та розпочати дії з припинення розподілу природного газу в порядку визначеному чинним законодавством.»;

у пункті 9 слова та цифру «зазначеному в пункті 1» замінити словами та цифрами «зазначеного в пунктах 1 та 2».

4. У главі 2 розділу XIV:

пункт 1 доповнити новим абзацом такого змісту:

«Замовник послуг транспортування має право надавати торгове сповіщення виключно маючи підтвердження факту передачі права власності на такий обсяг (об'єм) природного газу за договором купівлі-продажу природного газу (або іншою цивільно-правовою угодою) іншому замовнику послуг транспортування у відповідну газову добу на віртуальну торгову точку.»;

пункт 5 після абзацу першого доповнити новим абзацом такого змісту:
«газова доба, коли передаватиметься природний газ;».

У зв'язку з цим абзаци другий – четвертий вважати третім – п'ятим.

Директор Департаменту
із регулювання відносин
у нафтогазовій сфері

Т. Рябуха